

PANNON EGYETEM

Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola

Kántor Szilvia

**KULTURÁLIS ALAPÚ VÁROSFEJLESZTÉS: A KULTURÁLIS FOGYASZTÁS, A
LAKÓHELYVÁLASZTÁS ÉS AZ ÉLETMINŐSÉG ÖSSZEFÜGGÉSEI GYŐR,
DEBRECEN ÉS VESZPRÉM ESETÉBEN**

Doktori (PhD) értekezés

Tézisfüzet

Témavezető: dr. Lőrincz Katalin

Veszprém

2021.

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	1
1.1. A kutatás jelentősége és célkitűzései.....	1
1.2. A disszertáció struktúrája	1
2. A kutatás elméleti háttere.....	2
3. A kutatás módszertana	4
4. Kutatási kérdések és hipotézisek	5
5. A kutatás eredményei- a hipotézisek vizsgálata	9
6. Tézisek	13
7. Összefoglalás	14
Irodalomjegyzék.....	15
Kutatási és publikációs tevékenység	19

1. Bevezetés

A disszertáció a kulturális alapú településfejlesztési törekvések helyi gazdaságra és társadalomra – kiemelten az egyetemistákra – gyakorolt hatásait vizsgálja. A kutatás a hazai kulturális szolgáltatás- és programkínálat fejlesztésébe sokat fektető három település, Debrecen, Győr és Veszprém városában történtek.

A kiválasztott városok kultúra iránti elkötelezettségét jól mutatja a 2023-ra szóló Európai Kulturális Főváros (továbbiakban EKF) cím elnyerésért folytatott komoly küzdelem. Az EKF a kulturális alapú településfejlesztés egyik legismertebb európai megnyilvánulása. A program egyik általános célja a kultúra hosszú távú városi fejlődéshez való hozzájárulása, konkrét célkitűzése pedig a kulturális szolgáltatás- és programkínálat bővítése, valamint a kulturális ágazat (pl. kreatív ipar) fejlesztése (Európai Parlament és a Tanács 445/2014/Eu Határozata).

1.1. A kutatás jelentősége és célkitűzései

Mindezek tükrében kutatásom középpontjában az áll, hogy a vizsgált városokban (Debrecen, Győr és Veszprém) elérhető kulturális szolgáltatások mennyisége és minősége, valamint a kultúra-orientált fejlesztések miként járulnak hozzá a településeken élő egyetemisták életminőségéhez kultúrafogyasztásuk növelése által. Emellett céлом annak a bemutatása, hogy a kulturális szolgáltatások mennyire meghatározóak a lakóhelyválasztásban. Másként fogalmazva, a gazdasági tevékenységet folytató vállalkozások működésében mekkora szerepet játszik a kultúra, a kulturális fogyasztás a (potenciális) magasan képzett munkaerő városba vonzása és jólétének növelésé kapcsán?

A kutatási célok elérése érdekében kvantitatív és kvalitatív kutatási módszereket alkalmaztam. Az egyetemista hallgatók véleményének megismerésére online kérdőívet, a vállalkozások és a városvezetés álláspontjának bemutatásra strukturált interjúkat használtam. Emellett, Győr, Debrecen és Veszprém EKF pályázatait is áttekintettem egy dokumentumelemzés keretein belül.

1.2. A disszertáció struktúrája

A hazai és a nemzetközi szakirodalmak áttekintése három nagyobb pillér, témakör köré épült:

- kultúra, kulturális turizmus, kultúrafogyasztási szokások Magyarországon,
- a kultúra és az életminőség összefüggései a településfejlesztési törekvések tükrében,
- kulturális alapú városfejlesztés: Európa Kulturális Fővárosa program.

A főbb fogalmakat, definíciókat és a korábbi releváns kutatások eredményeit a disszertáció elején mutatom be (2., 3., 4. fejezet). Az elméleti háttér áttekintése után a következő fejezet a primer kutatásra fókuszál, mely tartalmazza a kutatás kivitelezésének lépéseit és a kutatás során alkalmazott módszereket (5. fejezet). Végezetül ismertetem a három hazai városban végzett primer kutatás eredményeit (6. fejezet), értékelem a hipotéziseket, megfogalmazom a kutatásból levont következtetéseket és az ezekből származó javaslatokat (7. fejezet). Mindezek mellett a kutatási eredmények gyakorlati alkalmazási lehetőségeit és a jövőbeli kutatások irányokat (8. fejezet) vázoló fel a disszertáció végén.

2. A kutatás elméleti háttere

A városokban elérhető kulturális szolgáltatások és rekreációs tevékenységek településfejlesztésre (Gottlieb, 1994; Mercer, 2006), gazdasági növekedésre (Dziembowska-Kowalska – Funck, 1999; Fábrián, 2010), népességmegtartásra (Tikász, 2007; Landry – Wood, 2003 in Pálfi, 2019; Kovács – Görög, 2019) és a helyi lakosok jólétére (Throsby, 2001; Tóthné Kardos, 2016) gyakorolt hatását már több hazai és nemzetközi kutatás eredményei is igazolták.

A városok a turizmusban kiemelt helyszínek tekintendők. A Turizmus 3.0, vagy a totális turizmus időszakában a turisztikai célú utazások egyre inkább átlépi a konvencionális kereteket. A láthatatlan turizmus különböző megjelenési formáinak (pl. barát- és rokonlátogatás, egészségorientált utazások, rendezvények felkeresése) előtérbe kerülésével a helyi lakosság egyre aktívabb szereplőként jelenik meg a turisztikai termékek fogyasztói között (Michalkó – Rátz, 2013), a turisták és a helyi lakosok közötti, korábban meghúzódó éles határvonal elhomályosulóban van.

A totális turizmus korában a turizmusfejlesztés eszközei szorosan összefonódnak a településfejlesztési törekvésekkel, hiszen a politikai szféra felismerte a turizmus életminőségre gyakorolt pozitív hatásait, melyet minél szélesebb társadalmi csoportok (pl. helyiek) számára kívánnak érvényesíteni. Napjainkban a városok vezetői gyakran fordulnak a turizmusfejlesztéshez, melyre kiváló gazdaságélénkítő és gazdaságösztönző eszközként tekintenek. Globális szinten a nemzetközi szervezetek eltökélten harcolnak annak érdekében, hogy a turizmusban érintett személyek száma folyamatosan növekedhessen (Michalkó – Rátz, 2019). Ezzel párhuzamosan a helyi lakosok – mely közösségnek az egyetemisták is szerves részét képezik – egyre fontosabb célcsoportként kerülnek azonosításra a különböző település-, régió- és országfejlesztési stratégiákban. Ezek célja a helyiek kultúrafogyasztásba történő bekapcsolása és a kultúrafogyasztás volumenének növelése.

A kultúra és a gazdasági fejlődés között egyedi, ok-okozati összefüggés figyelhető meg, hiszen a kultúra komplex módon képes hatást gyakorolni a társadalmi-gazdasági folyamatokra és fejlődésre (Bakacsi, 2006). Érdeemes leszögezni, hogy a kulturális szolgáltatások megléte és beruházások mennyisége, valamint hatóköre között nem mutatható ki szoros kapcsolat, de a befektetők szívesen választanak kulturálisan aktív településeket. Ennek egyik oka, hogy az ilyen városok kedvelt célpontjai a tehetséges és magasan képzett szakembereknek, akik kiváló munkaerőnek számítanak (Landry – Wood, 2003 in Pálfi, 2019).

A modern településfejlesztés során egyre nagyobb hangsúly kerül a kulturális gazdaságra, illetve az arra épülő strukturális újításokra. A korábbi termelő ágazatok helyét gyakran a kulturális gazdaságra épülő, kreatív ipar és a hozzá kapcsolódó szolgáltatások váltják fel, a városok pedig igyekeznek könnyen elérhető, sokszínű kulturális kínálatot biztosítani a helyiek és a látogatók számára. (Fábián, 2010).

A pezsgő kulturális élettel rendelkező városok kulturális kínálata nemcsak a turisták, de a helyi közösség, vagyis a helyi lakosok és a helyi vállalkozások (Gottlieb, 1994), valamint a potenciális betelepülők (pl. egyetemisták, magasan képzett munkaerő) számára is meghatározó vonzerőt jelent (Tóthné Kardos, 2016; NMI, 2016 in Pálfi, 2019).

A kulturális alapú városfejlesztés koncepciójával kapcsolatban fontos megemlíteni a felsőoktatási intézményeket is, melyek a helyi, a regionális és a nemzeti szintű gazdaságfejlesztés fontos eszközei (Varga, 2004; Lukovics – Zuti, 2014; Molnár – Zuti, 2015; Kotosz – Guanard-Anderson – Lukovics, 2015). Ezek az intézmények az oktatás mellett a kulturális javakra, a társadalom kultúrafogyasztására, a települési imázsra, a demográfiai folyamatokra, a munkaerőpiacra, a helyi vállalkozások tevékenységére és az infrastruktúrára is képesek hatást gyakorolni (Gottlieb, 1994; Lengyel, 2008; Dusek – Kovács, 2009; Garrido-Yserte – Gallo-Rivera, 2010).

A kulturális alapú városfejlesztés egyik központi eleme maga a kultúra és a kulturális örökség. A kultúra olyan elemek együttese, melyek támogatják többek között a kreatív ipar (Richards – Wilson, 2006), a művészetek (Hughes, 2000), a kézművesség (Richards, 1999), vagy a turizmus (Ritzer, 1999; Urry, 2001; Richards – Wilson, 2006) fejlődését. Emellett, a kultúra gyakori fogyasztása hozzájárul a helyi lakosság és a turisták életminőségének növekedéséhez is (Kovács – Horkay – Michalkó, 2006; Landry – Wood, 2003 in Pálfi, 2019).

A kulturális attrakciók (pl. régi épületek, múzeumok, műemlékek) felkeresésére épülő turizmus, azaz a kulturális turizmus régóta népszerű a turisták körében (McKercher – du Cros,

2002; Timothy, 2011). A jól működő turizmus (Raffay-Danyi – Péter, 2019) és kulturális turizmus bizonyítottan pozitívan hatással van a települések és a desztinációk gazdasági fejlődésére és a helyi lakosok életminőségének alakulására (Horváth, 1999; Rátz – Puczko, 2000; Bujdosó et al., 2015), valamint a helyi közösség fejlesztésére (Kovács – Horkay – Michalkó, 2006). Fontos leszögezni, hogy a kulturális turizmus piaca nem homogén (Tóth, 2008), a kereslet és a kínálat alakulását számos tényező befolyásolja (pl. kulturális háttér, iskolázottság, műveltség) (Rátz, 2011).

A kulturális turizmusban a helyi lakosok is jelentős fogyasztóként azonosíthatóak, egy desztináció kulturális szolgáltatás- és programkínálata az állandó lakosság igényeit is tükrözi (Rátz – Puczko, 2002, Varga – Csapó, 2021). A helyi lakosok közül kiemelkednek az egyetemisták, a jövő magasan kvalifikált, úgynevezett „talent” közösségének tagjai (Árva – Könyves, 2010; Florida, 2012), akik a beruházók és a vállalkozások számára is fontos vonzerőt jelentenek (Enyedi, 2002; Kiss, 2006; Landry – Wood, 2003 in Pálfi, 2019). Az értelmiség településre vonzása és megtartása a gazdasági fejlődés egyik fontos eleme (Florida, 2012).

3. A kutatás módszertana

A disszertáció elkészítéshez szekunder és primer adatgyűjtés történt. A kutatási téma megalapozása szekunder információgyűjtéssel és a releváns szakirodalmak áttekintésével kezdődött, ezután következett a primer kutatás. Az adatgyűjtés két részből állt, kvalitatív (dokumentumelemzés, strukturált interjúk) és kvantitatív (kérdőíves megkérdezés) módszereket egyaránt használtam.

A kvalitatív kutatás során elsőként a dokumentumelemzés készült el, melynek keretein belül áttekintettem Debrecen, Győr és Veszprém EKF cím elnyerése érdekében készült pályázati anyagait, valamint a nagyobb kitekintés érdekében a településfejlesztési stratégiáit is.

Emellett, strukturált interjúk is készültek Debrecen, Győr és Veszprém városában. A strukturált interjúk célcsoportja két részből állt, a lebonyolításra 2020 februárja és novembere között került sor:

- 10 interjú készült a városokban működő legmeghatározóbb vállalkozások képviselői (a megyénként 2018-ban kiadott TOP 100 kiadványok alapján), és
- 7 interjú készült a három település turisztikai, valamint a kulturális turizmusban érintett önkormányzati szakembereinek körében.

Az interjúalanyok a települések kulturális fejlesztéseivel és a kulturális szolgáltatások helyi lakosságra és vállalati működésre gyakorolt hatásaival kapcsolatban osztották meg tapasztalataikat, véleményüket.

A kvantitatív kutatás keretein belül egy online kérdőív segítségével kerültek megkérdezésre a Debrecenbe, Győrbe és Veszprémbe járó egyetemista hallgatók. Az adatgyűjtés 2019. 11.01. és 2020. 11. 01. között zajlott a közösségi média felületein. A kérdőív kitöltését összesen 3 503 fő kezdte meg, melyből az értékelhető válaszok száma 2 066 volt, így mindhárom felsőoktatási intézmény esetén az egyetemek székhelyére, vagyis Debrecenbe, Győrbe és Veszprémbe járó hallgatóknak a körülbelül 5%-a töltötte ki a kérdőívet.

A kérdőív kitöltésével a hallgatók a képzési adataikról, a demográfiai jellemzőikről, a felsőoktatási intézmény és a jövőbeli lakóhelyválasztási preferenciáikról, az egyetemi városukkal kapcsolatos véleményükről, a kultúrafogyasztási szokásaikról, valamint a szubjektív életminőségükről adtak számot.

4. Kutatási kérdések és hipotézisek

A szakirodalmi áttekintés alapján az alábbi hipotézisek kerültek megfogalmazásra:

H1: A városokat a gazdasági helyzet és az infrastruktúra mellett a kulturális szolgáltatás- és programkínálat is képes vonzóvá tenni a felsőoktatásban tanuló fiatalok és az üzleti szféra számára.

Az első hipotézis arra irányul, hogy a vizsgálatba bevont városokat a gazdasági helyzet és az infrastrukturális tényezőkön kívül a kulturális szolgáltatás- és programkínálat is képes vonzóvá tenni. A városok gazdasági helyzetét a Központi Statisztikai Hivatal adatbázisában elérhető néhány mutatóval kívánom meghatározni (SZJA adóalapot képező belföldi jövedelem, Nyilvántartott álláskeresők, IPA), melyekre az interjúalanyok is asszociáltak.

A szakirodalomban számos kutatás világított már rá arra, hogy a kulturális szolgáltatás- és programkínálat (pl. rendezvények, szolgáltatások) a helyi lakosok mellett a turisták számára is képesek kívánatosá tenni a különböző településeket (Jansen-Verbeke, 1986; Rátz, 2014; Tóthné Kardos, 2016; Boivin – Tanguay, 2019). A fiatal lakosság és a betelepülők vonzásának pedig a helyi vállalkozások is egyértelmű nyertesei lehetnek, hiszen az ezáltal elérhető (magasan képzett) munkaerő rendelkezésre állása nélkülözhetetlen a cégek megfelelő működéséhez (Gottlieb, 1994; Dziembowska-Kowalska – Funck, 1999; Mercer, 2006; Dusek – Kovács, 2009; Landry – Wood, 2003 in Pálfi, 2019).

H2: A kulturális alapú településfejlesztési törekvések (kulturális szabadidős programok, kulturális intézményrendszer fejlesztése) fontosak a népességmegtartás és az egyetemisták lakóhelyválasztása szempontjából.

A második hipotézis megfogalmazása során szintén abból a feltételezésből indultam ki, hogy a kulturális programok megléte és az ehhez kapcsolódó településfejlesztési törekvések képesek hatást gyakorolni a népesség, főként a fiatalok helyben tartására (Tikász, 2007; Landry – Wood, 2003 in Pálfi, 2019; Kovács – Görög, 2019). Ezt a hipotézist két irányból, a munkavállalók és a munkáltatók szemszögéből is vizsgáltam, hiszen az online kérdőívek során a hallgatók (leendő munkavállalók), a strukturált interjúk keretein belül az üzleti élet szereplői, vagyis a helyi vállalkozások képviselői (munkáltatók), valamint önkormányzati szakemberek is megszólaltatásra kerültek.

H3: A különböző képzési szinteken tanuló hallgatók lakóhelyválasztási preferenciái eltérnek egymástól.

H3.a: Az alapképzésen és a mesterképzésen tanuló hallgatók lakóhelyválasztási preferenciái eltérnek egymástól.

H3.b: A mesterképzésen és PhD képzésen tanuló hallgatók lakóhelyválasztási preferenciái eltérnek egymástól.

A hallgatók felsőoktatási intézmény választási szokásait vizsgáló kutatások (Csuka – Banász, 2014, Rámháp, 2017, Kosztyán et al. 2019; Kuráth – Sipos, 2019a; Kuráth – Sipos, 2019b; Kosztyán et al. 2020) alapján elmondható, hogy a továbbtanulás előtt álló fiatalok döntéseit leginkább az intézmények által kínált tudás minősége, a végzés utáni elhelyezkedési esélyek, a képzés költsége, a későbbi továbbtanulási lehetőségek (pl. mesterképzés, PhD), az intézmények oktatói kiválósága és a megélhetési költségek befolyásolják, de a város által kínált szórakozási és kikapcsolódási lehetőségek szerepe sem elhanyagolható. A fiatalok először szakot/ képzést választanak, csak ezt követően keresnek az elképzeléseikhez illő intézményt és várost. A felsőoktatási intézmények főbb megítélési szempontjai az ismertség, a piacképes diploma, a munkalehetőségek, a lakóhelyhez való közelség, az alacsony megélhetési és lakhatási költségek, valamint a vonzó és élhető város, ahol az egyetem található. Kovács és Görög (2019) kutatásai rámutattak, az alapszakos hallgatók számára a kikapcsolódási lehetőségek megléte kifejezetten fontos szempont, amikor a mesterképzésről helyszínéről döntenek.

Ezen vizsgálatok tükrében arra kívánok választ adni ezzel a hipotézissel, hogy vannak-e eltérések a különböző képzési szinteken tanuló hallgatók között abban, hogy mi alapján telepednek le egy adott városban.

H4: Kapcsolat mutatható ki a hallgatók kultúrafogyasztásának gyakorisága és a szubjektív életminőségük között.

H4.a: Az aktív kultúrafogyasztók boldogabbnak érzik magukat, mint a kisebb kulturális aktivitással rendelkező társaik.

H4.b: Az aktív kultúrafogyasztók egészségesebbnek érzik magukat, mint a kisebb kulturális aktivitással rendelkező társaik.

H4.c: Az aktív kultúrafogyasztók elégedettebbek az életükkel, mint a kisebb kulturális aktivitással rendelkező társaik.

A negyedik hipotézis arra a megállapításra épül, hogy a kulturális fogyasztás (mely feltételezi a széles körű kulturális kínálatot és szolgáltatásokat) pozitívan befolyásolhatja az életminőséget (Piskóti Zoltánné, d.n.; Kovács – Horkay – Michalkó, 2006; Piskóti, 2016; Landry – Wood 2003 in Pálfi 2019). Ebből kiindulva életem azzal a feltételezéssel, hogy a hallgatók kultúrafogyasztásának gyakorisága hatást gyakorol boldogságuk, egészségi állapotuk és az élettel való (általános) elégedettségük megítélésére. Vagyis az aktív kultúrafogyasztók, akik a kulturális tevékenységeket sűrűbben végzik (minden nap, hetente néhányszor) magasabbra értékelik szubjektív életminőségüket.

A kutatási kérdések, a hipotézisek és az alkalmazott kutatási módszerek az 1. táblázatban kerültek összefoglalásra:

1. táblázat: A kutatási kérdések, a hipotézisek és az alkalmazott kutatási módszerek

Kutatási kérdés	Hipotézisek	Kutatási módszerek
Milyen tényezők teszik vonzóvá a városokat az üzleti élet szereplői és a fiatalok számára a gazdasági helyzet és az infrastruktúra mellett?	H1: A városokat a gazdasági helyzet és az infrastruktúra mellett a kulturális szolgáltatás- és programkínálat is képes vonzóvá tenni a felsőoktatásban tanuló fiatalok és az üzleti szféra számára.	<ul style="list-style-type: none"> • Strukturált interjúk • Online kérdőív
Hogyan járul hozzá a kulturális szolgáltatás- és programkínálat a népességmegtartáshoz és a potenciális betelepülők letelepedéséhez?	H2: A kulturális alapú településfejlesztési törekvések (kulturális szabadidős programok, kulturális intézményrendszer fejlesztése) fontosak a népességmegtartás és az egyetemisták lakóhelyválasztása szempontjából.	<ul style="list-style-type: none"> • Dokumentum-elemzés • Strukturált interjúk • Online kérdőív
Milyen különbségek fedezhetőek fel a különböző képzési szinten tanuló hallgatók lakóhelyválasztási preferenciáiban?	<p>H3: A különböző képzési szinteken tanuló hallgatók lakóhelyválasztási preferenciái eltérnek egymástól.</p> <p>H3.a: Az alapképzésen és a mesterképzésen tanuló hallgatók lakóhelyválasztási preferenciái eltérnek egymástól.</p> <p>H3.b: A mesterképzésen és a PhD képzésen tanuló hallgatók lakóhelyválasztási preferenciái eltérnek egymástól.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Online kérdőív
Milyen mértékben járul hozzá a kultúrafogyasztás a szubjektív életminőséghez az egyetemisták esetében?	<p>H4: Kapcsolat mutatható ki a hallgatók kultúrafogyasztásának gyakorisága és a szubjektív életminőségük között.</p> <p>H4.a: Az aktív kultúrafogyasztók boldogabbnak érzik magukat, mint a kisebb kulturális aktivitással rendelkező társaik.</p> <p>H4.b: Az aktív kultúrafogyasztók egészségesebbnek érzik magukat, mint a kisebb kulturális aktivitással rendelkező társaik.</p> <p>H4.c: Az aktív kultúrafogyasztók elégedettebbek az életükkel, mint a kisebb kulturális aktivitással rendelkező társaik.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Online kérdőív

Forrás: saját szerkesztés

5. A kutatás eredményei- a hipotézisek vizsgálata

H1: A városokat a gazdasági helyzet és az infrastruktúra mellett a kulturális szolgáltatás- és programkínálat is képes vonzóvá tenni a felsőoktatásban tanuló fiatalok és az üzleti szféra számára.

A cégek képviselőinek körében végzett strukturált interjúk alapján elmondható, hogy a vállalatok letelepedésében a városok gazdag kulturális élete nem jelent kiemelkedő motivációt. A kulturális programok inkább a munkaerő rendelkezésre állásával kapcsolatban járulnak hozzá a vállalatok sikeres működéséhez.

Az önkormányzati és turisztikai szakemberek beszámolóí alapján sem jelent elsődleges motivációt a vállalatok letelepedésében a színes kulturális élet. A telephelyválasztást főként a települések gazdasági helyzete és infrastruktúrája határozza meg, a kulturális programok inkább a munkavállalók lakóhelyválasztási döntéseire és életminőségére gyakorolnak hatást. A magasan kvalifikált szakemberek számára a munkahely mellett a megfelelő és színvonalas szabadidős kikapcsolódási lehetőségek és a minőségi kulturális élet is komoly vonzerőt jelenthet.

Az online kérdőív eredményei is alátámasztják azt, hogy a leendő értelmiségiek körében a jövőbeli lakóhely megválasztásában a városi jellemzők és az infrastrukturális szolgáltatások mellett a kulturális szolgáltatások és rendezvények is szerepet játszanak. Ezek alapján **az 1. hipotézis csak részben nyert igazolást.**

H2: A kulturális alapú településfejlesztési törekvések (kulturális szabadidős programok, kulturális intézményrendszer fejlesztése) fontosak a népességmegtartás és az egyetemisták lakóhelyválasztása szempontjából.

A városok településfejlesztési- és kulturális stratégiái, valamint az EKF pályázati anyagi egyértelműen kiemelik a kultúrához köthető fejlesztések fontosságát és az ezzel kapcsolatos elkötelezettségüket. Az ehhez köthető törekvések fő célja a városok vonzóvá tétele a helyiek számára, a lakosok életminőségének növelése, valamint a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok városi életbe történő bekapcsolása.

A strukturált interjúk során a cégek képviselői és az önkormányzati és turisztikai szakemberek egyetértettek abban, hogy a megélhetési és lakhatási tényezők, és a munkahelykínálat mellett a szabadidő minőségi eltöltése, melynek a kulturális programok is szerves részét képezik, is segít

a helyi lakosság életminőségének növelésében. Emellett a programokon való részvétel a közösségépítés által a helyi kötődést is erősíti, ami szintén hatással van a népesség megtartására. Ezt az online kérdőív eredményei is alátámasztják, az egyetemisták jövőbeli lakóhelyük megválasztásakor a kulturális szolgáltatásokat és a kulturális rendezvényeket is fokozottan figyelembe veszik. Mindezek alapján **a 2. hipotézis bizonyítást nyert.**

H3: A különböző képzési szinteken tanuló hallgatók lakóhelyválasztási preferenciái eltérnek egymástól.

H3.a: Az alapképzésen és a mesterképzésen tanuló hallgatók lakóhelyválasztási preferenciái eltérnek egymástól.

H3.b: A mesterképzésen és a PhD képzésen tanuló hallgatók lakóhelyválasztási preferenciái eltérnek egymástól.

A H3.a. és a H3.b. alhipotézis a hallgatók lakóhelyválasztási döntései, valamint a képzési szintjük közötti kapcsolatot vizsgálja. Az alhipotézisek tesztelésére egyszempontos varianciaelemzést (one-way ANOVA) használtam, mely két vagy több sokaság várható értékének összehasonlítására szolgál.

A H3.a. hipotézis vizsgálata során arra kerestem a választ, hogy az alapképzésre és a mesterképzésre járó hallgatók másként ítélik-e meg a kérdőívben meghatározott lakóhelyválasztást befolyásoló tényezők fontosságát. A kapott eredmények alapján megállapítható, hogy a két csoport között az értékelendő 18 tényező közül csak 1 esetben volt az F próbához tartozó valószínűség szignifikanciaszintje kisebb mint 0,05.

A kategóriaátlagok csak ennél az 1 tényezőnél különböztek egymástól szignifikánsan, azaz csak a szórakozási lehetőségek fontosságát értékelték egymástól eltérően a nappali és a levelező tagozatos hallgatók. A szórakozási lehetőségek fontosságának átlaga az alapképzés esetén 3,58, a mesterképzés esetén 3,40 volt. **Ez alapján a H3.a. hipotézis nem nyert igazolást.**

A H3.b. hipotézis tesztelésére szintén egyszempontos varianciaelemzést használtam. Ezzel azt vizsgáltam, hogy van-e a mesterképzésre és a PhD képzésre járó hallgatók között a lakóhelyválasztást befolyásoló tényezők fontosságának megítélésében.

A kapott eredmények alapján megállapítható, hogy a csoportok között az értékelendő 18 tényező közül négy esetben volt az F próbához tartozó valószínűség szignifikanciaszintje kisebb mint 0,05.

A kategóriaátlagok csak a pihenési, feltöltődési lehetőségek, a szórakozási lehetőségek, a kulturális rendezvények és láttnivalók, a kulturális szolgáltatások esetén különböztek egymástól. A mesterképzésre járó hallgatók (pihenési, feltöltődési lehetőségek: 3,85; szórakozási lehetőségek: 3,40; kulturális rendezvények és láttnivalók: 3,33; kulturális szolgáltatások: 3,66) mind a négy esetben átlagosan magasabbra értékelték ezeket a tényezőket, mind a PhD képzésen tanulók (pihenési, feltöltődési lehetőségek: 3,45; szórakozási lehetőségek: 2,55; kulturális rendezvények és láttnivalók: 2,90; kulturális szolgáltatások: 3,21). Ezek alapján a **H3.b. hipotézis részben nyert igazolást.**

H4: Van kapcsolat a hallgatók kultúrafogyasztásának gyakorisága és a szubjektív életminőségük között.

H4.a: Az aktív kultúrafogyasztók boldogabbnak érzik magukat, mint a kisebb kulturális aktivitással rendelkező társaik.

H4.b: Az aktív kultúrafogyasztók egészségesebbnek érzik magukat, mint a kisebb kulturális aktivitással rendelkező társaik.

H4.c: Az aktív kultúrafogyasztók elégedettebbek az életükkel, mint a kisebb kulturális aktivitással rendelkező társaik.

A 4. hipotézis kapcsolatot feltételez a hallgatók által végzett kulturális tevékenységek gyakorisága (soha; ritkábban, mint évente; évente néhányszor; havonta néhányszor; hetente néhányszor; minden nap) és szubjektív életminőségük között. Mivel a szubjektív életminőséget a boldogság, az egészségi állapottal és az élettél való elégedettség való elégedettség segítségével mértem a kérdőívben, így a hipotézist is erre a három tényezőre bontottam.

Az alhipotézisek vizsgálatára a Kendall-féle rangkorrelációs együtthatót használtam. Az eredmények alapján elmondható, hogy a könyvtárba járás, az újságolvasás (online vagy offline), a szórakozóhely, kocsma látogatása és a vásárolgatás kivételével minden esetben pozitív gyenge kapcsolat figyelhető meg a kulturális tevékenységek végzésének gyakorisága és a szubjektív életminőség három tényezője között. A legerősebb szignifikáns kapcsolatok a sportrendezvényeken nézőként való részvétel és az egészségi állapot ($\tau=0,108$); a sportrendezvényeken nézőként való részvétel és a boldogság ($\tau=0,107$); valamint a kulturális rendezvények látogatása és a boldogság megítélése ($\tau=0,102$); között található.

Összeségében elmondható, hogy mind a boldogság, mind az élettél való elégedettség, mind pedig az egészségi állapot megítélése pozitív gyenge kapcsolatot feltételez a különböző kulturális tevékenységek végzésének gyakoriságával. Vagyis minél gyakrabban végez egy

hallgató kulturális tevékenységet, annál magasabbnak ítéli meg a szubjektív életminőségét. Ez alapján a **H4.a., H4.b. és H4.c. hipotézist elfogadottnak tekintem.**

A hipotézisvizsgálat eredményeit a 2. táblázat mutatja be.

2. táblázat: A hipotézisvizsgálat eredménye

Hipotézis sorszáma	Hipotézis	Alkalmazott módszer	Eredmény
H1	A városokat a gazdasági helyzet és az infrastruktúra mellett a kulturális szolgáltatás- és programkínálat is képes vonzóvá tenni a felsőoktatásban tanuló fiatalok és az üzleti szféra számára.	<ul style="list-style-type: none"> • Strukturált interjúk • Online kérdőív 	✓/✗
H2	A kulturális alapú településfejlesztési törekvések (kulturális szabadidős programok, kulturális intézményrendszer fejlesztése) fontosak a népességmegtartás és az egyetemisták lakóhelyválasztása szempontjából.	<ul style="list-style-type: none"> • Dokumentum-elemzés • Strukturált interjúk • Online kérdőív 	✓
H3a	Az alapképzésen és a mesterképzésen tanuló hallgatók lakóhelyválasztási preferenciái eltérnek egymástól.	Online kérdőív (ANOVA)	✗
H3b	A mesterképzésen és a PhD képzésen tanuló hallgatók lakóhelyválasztási preferenciái eltérnek egymástól.	Online kérdőív (ANOVA)	✓/✗
H4a	Az aktív kultúrafogyasztók boldogabbnak érzik magukat, mint a kisebb kulturális aktivitással rendelkező társaik.	Online kérdőív (rangkorreláció-számítás: Kendall-féle tau (τ))	✓
H4b	Az aktív kultúrafogyasztók egészségesebbnek érzik magukat, mint a kisebb kulturális aktivitással rendelkező társaik.	Online kérdőív (rangkorreláció-számítás: Kendall-féle tau (τ))	✓
H4c	Az aktív kultúrafogyasztók elégedettebbek az életükkel, mint a kisebb kulturális aktivitással rendelkező társaik.	Online kérdőív (rangkorreláció-számítás: Kendall-féle (τ))	✓

Forrás: saját szerkesztés

6. Tézisek

Az elvégzett kutatások alapján az alábbiak szerint kerültek megfogalmazásra a kutatás tézisei:

T1: A fiatal értelmiségiek körében a települések vonzerejének egyik eleme a gazdag kulturális szolgáltatás- és programkínálat megléte.

Az első tézis alátámasztja a szakirodalomfeldolgozásban is feltárt utalásokat (Tóthné Kardos, 2016; Landry – Wood, 2003 in Pálfi, 2019). A strukturált interjúk és az online kérdőív eredményei alapján elmondható, hogy a gazdag kulturális élet pozitívan hat a városok vonzerejére, valamint hozzájárul a helyi lakosok életminőségének növeléséhez is. Kifejezetten igaz ez a magasan kvalifikált szakemberek lakóhelyválasztási döntéseire, melyekben a megélhetési, a lakhatási és az infrastrukturális tényezők mellett a szabadidő színvonalas és kulturált eltöltésének lehetőségei is nagy súllyal esnek latba.

T2: A kulturális alapú településfejlesztési törekvések (pl. kulturális programok, kulturális intézményrendszer fejlesztése) pozitívan befolyásolják az egyetemisták lakóhelyválasztási döntéseit, valamint hatékony eszközt jelentenek a helyi lakosok életminőségének növelésére és az értelmiség megtartására.

A dokumentumelemzés és a strukturált interjúk eredményei rámutattak, hogy Debrecen, Győr és Veszprém számára kiemelten fontosak a kultúrához köthető fejlesztések, hiszen mindhárom város igyekszik a kultúrán keresztül is csökkenteni a városokból való elvándorlás mértékét. A települések a kulturális programokban jó lehetőségeket látnak a közösségépítésre, a helyi kötődés és a lokálpatriotizmus kialakítására és megerősítésére, ami nélkülözhetetlen az elvándorlás megállításához. Emellett, az online kérdőív válaszai is megerősítették, hogy a leendő értelmiségiek részéről is mutatkozik igény a kulturális típusú fejlesztésekre és a városi kulturális programokra.

T3: A mesterképzésre járó hallgatók lakóhelyválasztási döntéseik során nagyobb hangsúlyt tulajdonítanak a városi pihenési, szórakozási és kulturális lehetőségekre, mint a PhD képzésen tanuló társaik.

Az online kérdőívre érkezett válaszokból végzett egyszempontos varianciaelemzés alapján különbség mutatkozik a mesterképzésre és PhD képzésre járó hallgatók lakóhelyválasztási preferenciái között. Szignifikáns kapcsolat mutatható ki a két csoport között a pihenési, feltöltődési lehetőségek, a szórakozási lehetőségek, a kulturális rendezvények és látnivalók,

valamint a kulturális programok és szolgáltatások fontosságának megítélése esetén. A mesterképzésre járó hallgatók a felsorolt tényezők mindegyikét magasabbra értékelik a lakóhelyválasztási döntéseik meghozatalakor.

T4: A hallgatók által végzett kulturális tevékenységek gyakorisága pozitívan befolyásolja a szubjektív életminőséget (azaz a boldogsággal, az egészségi állapottal és az étellel való elégedettség megítélését).

A negyedik tézis azon a szakirodalomban található állításon alapul, mely szerint a kulturális tevékenységek végzése növeli az életminőséget. A kutatás eredményei is alátámasztják ezt, hiszen a kulturális tevékenységek végzésének gyakorisága és a szubjektív életminőséget mérő tényezők (boldogság, étellel való elégedettség, egészségi állapot) között szignifikáns kapcsolat mutatható ki. A rangkorrelációs együttható, vagyis a Kendall-féle tau (τ) értéke -a könyvtárba járás, az újságolvasás, a szórakozóhely, kocsma látogatása és a vásárolgatás kivételével- minden tevékenység esetén szignifikáns, gyenge pozitív ($0 < \tau < 0,2$) kapcsolat jelenlétére utalt.

7. Összefoglalás

Az értekezés célja az volt, hogy megvizsgálja, hogy a kulturális program- és szolgáltatáskínálat - tágabb kontextusban a kulturális alapú településfejlesztés - milyen hatást képes gyakorolni a debreceni, győri és veszprémi egyetemisták szubjektív életminőségére, valamint lakóhelyválasztási döntéseire. Emellett a vizsgált városokban tevékenységet folytató vállalkozások és az önkormányzatok témával kapcsolatos véleményének és tapasztalatainak megismerése érdekében strukturált interjúk kerültek lebonyolításra a helyi cégek képviselőinek és a városok turisztikai szakembereinek körében.

Az elvégzett vizsgálatok kimutatták, hogy bár a kultúra és az ehhez kapcsolódó szabadidős szolgáltatások nem jelentenek elsődleges motivációt az egyetemisták lakóhely- és a vállalkozások telephelyválasztási döntéseiben, mégis hozzájárulnak a települések vonzerejéhez, valamint az életminőség növelésén keresztül közvetett módon pozitív hatást gyakorolnak a városok népességmegtartó képességére is.

A vizsgálatok eredményeként a hallgatókkal kapcsolatban is érdekes megállapítások születtek. Egyrészt, a mesterképzésre járó hallgatók a lakóhelyválasztási döntéseik meghozatalakor fontosabbnak tartják a pihenési, feltöltődési lehetőségek, a szórakozási lehetőségek, a kulturális rendezvények és látnivalók, valamint a kulturális szolgáltatások meglétét a PhD képzésen tanuló társaiknál. Másrészt, a kultúrafogyasztás és a sport a mindennapjaik szerves részét

képezik. A rangkorrelációs vizsgálatok alapján pedig az is elmondható, hogy minél aktívabb egy hallgató a kulturális tevékenységekben, annál magasabbra értékeli a saját boldogságát, egészségi állapotát és élettel való elégedettségét.

A kutatás eredményei kézzelfogható bizonyítékot jelentenek arra vonatkozóan, hogy a települések vonzerejének fontos elemeit képezik a kulturális programok és szolgáltatások (pl. gasztronómia, művészeti rendezvények). A városi események főként a magasabb végzettséggel rendelkező munkaerő számára jelentenek hívószót a lakóhelyválasztási döntések meghozatalakor. Ezzel összhangban a jövő értelmiségi rétege, vagyis a most egyetemen tanuló hallgatók számára is vonzóak azok a települések, ahol gazdag a kulturális élet. Mindezek a munkaerő rendelkezésre állásának köszönhetően a helyben működő vállalkozások számára jelentenek kiemelkedő előnyöket. Természetesen a városok anyagi helyzete és az ehhez kapcsolódó sajátosságok (pl. lakhatási és megélhetési költségek, munkalehetőségek, közlekedési infrastruktúra) jelentik az elsődleges motivációt, de a kulturált kikapcsolódás lehetőségei szintén érdemesek a fejlesztésre.

Irodalomjegyzék

1. Az Európai Parlament és a Tanács 445/2014/Eu Határozata
2. Árva, L. – Könyves, E. (2010): Educational Tourism and Its Effects on Regional Economy and Destination Management. In: Constructing Central Europe: Tourism Competitiveness. Pannon University Conference Papers, Veszprém, pp. 283-299.
3. Bakacsi, Gy. (2006): Kultúra és gazda(g)ság –a gazdasági fejlődés és fejlettség és a GLOBE kultúraváltozónak összefüggései. Vezetéstudomány, XXXVIII. évf. különszám, pp. 35-45.
4. Boivin, M. – Tanguay, G. A. (2019): Analysis of the determinants of urban tourism attractiveness: The case of Québec City and Bordeaux. Journal of Destination Marketing & Management, 11, pp. 67–79.
5. Bujdosó, Z. – Dávid, L. – Tózsér, A. – Kovács, Gy. – Major-Kathi, V. – Uakhitova, G. – Katona, P. – Vasvári, M. (2015): Basis of heritagization and cultural tourism development. Procedia – Social and Behavioral Sciences 188 (2015), pp. 307-315.
6. Csuka, Gy. – Banász, Zs. (2014): Lehetőségek és döntések – a felsőoktatási intézményválasztási szempontok változása, Educatio, 2014/4., pp. 616-631.
7. Dusek, T. –Kovács, N. (2009): A Széchenyi István Egyetem hatása a helyi munkaerőpiacra. In: A Virtuális Intézet Közép-Európa Kutatására VIKEK Évkönyve, II. Régiók a Kárpát-medencén innen és túl konferencia tanulmányai, pp. 69-73.
8. Dziembowska-Kowalska, J. – Funck, R. H. (1999). Cultural Activities: Source of Competitiveness and Prosperity in Urban Regions. Urban Studies, 36(8), pp. 1381–1398.
9. Enyedi, Gy. (2002): A városok kulturális gazdasága, In: Földrajzi Értesítő LI. évf. 1-2 füzet, pp. 19-29.

10. Fábrián, A. (2010): Kultúraalapú városfejlesztés, kreatív városok. Közép-Európai Közlemények, III. évfolyam 1. szám, pp. 90-99.
11. Florida, R. (2012): *The Rise Of The Creative Class, Revisited*. Basic Books, New York
12. Garrido-Yserte, R. – Gallo-Rivera, M. T. (2010): The impact of the university upon local economy: three methods to estimate demand-side effects. *Annals of Regional Science*, 44, pp. 39-67.
13. Gottlieb, P. D. (1994): Amenities as an Economic Development Tool: Is there Enough Evidence? *Economic Development Quarterly*, 8(3), pp. 270–285.
14. Horváth, A. (1999): *Turizmus a kultúrában, kultúra a turizmusban*. Magyar Művelődési Intézet, Budapest
15. Hughes, H. (2000): *Arts, Entertainment and Tourism*, Butterworth Heinemann, Oxford.
16. Jansen-Verbeke, M. (1986): Inner-city tourism: Resources, tourists and promoters. *Annals of Tourism Research*, 13(1), pp. 79–100.
17. Kiss, A. (2006): A tudatos városfejlesztés, In: Kiss, A. – Mezősi, G. – Sümeghy Z. (eds.): *Táj, környezet és társadalom. Ünnepi tanulmányok Keveiné Bárány Ilona professzor asszony tiszteletére*, SZTE Éghajlattani és Tájföldrajzi, Természetföldrajzi és Geoinformatikai Tanszék, Szeged, pp. 363–372.
18. Kosztyán, Zs. T. - Banázs, Zs. – Csányi, V. V. – Neumanné Virág, I. – Telcs, A. (2019): A hallgatói mobilitás vizsgálata gazdasághálózati módszerekkel. *Statisztikai Szemle*, 97:11, pp. 1007-1049.
19. Kosztyán, Zs. T. – Banázs, Zs. – Csányi, V. V. – Telcs, A. (2020): Diplomás mobilitás vs. belső migráció. *Magyar Tudomány* 181:10, pp. 1318-1331.
20. Kotosz, B. Gy. – Gaunard-Anderson, M-F. – Lukovics, M. (2015): The Local Economic Impact of Universities: An International Comparative Analysis. In: *Researching Economic Development And Entrepreneurship In Transition Economies*, Graz, pp. 598-610.
21. Kovács, B. – Horkay, N. – Michalkó, G. (2006): A turizmussal összefüggő életminőség-index kidolgozásának alapjai. *Turizmus Bulletin*, 2. sz. pp. 19-26.
22. Kovács, P. – Görög, V. (2019): Egyetemek hallgatói megtartóképessége. *Köz-Gazdaság*, 2019/1, pp. 24-29.
23. Kuráth, G. – Sipos, N. (2019a): A hazai felsőoktatási jelentkezési döntések változása. A regionális hatás? *Tér és Társadalom*. 33. évf., 1. sz., pp. 173-184.
24. Kuráth, G. – Sipos, N. (2019b): Felsőoktatási jelentkezések- új hallgatók, új módszerek? *Magyar Tudomány*. 180(2019)8, pp. 1166-1174.
25. Lengyel, I. (2008): „Távolság versus közelség” dilemma az ipari-egyetemi kapcsolatokon alapuló tudásalapú helyi gazdaságfejlesztésben. In: *A gazdasági környezet és a vállalati stratégiák*. A IX. Ipar- és Vállalatgazdasági Konferencia előadásai. Szeged, pp. 551–562.
26. Lukovics, M. – Zuti, B. (2014): Egyetemek a régiók versenyképességének javításáért: „negyedik generációs” egyetemek? *Tér és Társadalom*, 28. évf., 4. szám, pp. 77-96.
27. McKercher, B. – du Cros, H. (2002): *Cultural Tourism: The partnerships between tourism and cultural heritage management*. Haworth Press, Binghamton

28. Mercer, C. (2006): Cultural Planning for Urban Development and Creative Cities. Publikálatlan kézirat. Elérhető: https://pdfs.semanticscholar.org/5425/0dbdfce65c53ecc67bc182130f6969d568be.pdf?_ga=2.129377103.29620929.1581161466-1572746194.1579264799 (letölve: 2020.02.08.)
29. Michalkó, G.–Rátz, T. (2013): Rejtett dimenziók a Kárpát-medence turizmusában. In Frisnyák, S.–Gál, A. (szerk.): Kárpát-medence: természet, társadalom, gazdaság. Nyíregyházi Főiskola, Turizmus és Földrajztudományi Intézet – Bocskai István Gimnázium, Nyíregyháza – Szerencs, pp. 463–476.
30. Michalkó, G.–Rátz, T. (2019): Turizmus 3.0 – Támpontok a turizmustörténet legújabb korának megértéséhez. In Kátay, Á. – Michalkó, G. – Rátz, T. (szerk): Turizmus 3.0. Kodolányi János Egyetem, MTA CSFK Földrajztudományi Intézet, Magyar Földrajzi Társaság, Orosháza–Budapest, pp. 9-14.
31. Molnár, G. – Zuti, B. (2015): Egyetemek gazdaságfejlesztési hatásainak mérése. In Udvari, B. (ed.): Első szárnypróbálgatások, Vol. II., No. TDK Műhelytanulmányok (2015), Szegedi Tudományegyetem Gazdaságtudományi Kar, Szeged, pp. 52-65.
32. Pálfy, N. (2019): A kulturális és a társadalmi tőke mint versenyképességi tényező a szakirodalom tükrében. In Csath M. (szerk.): A versenyképesség-mérés változásai és új irányai. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, pp. 137- 164.
33. Piskóti Zoltánné (d.n.): Az életminőség kialakítása, az egészséges életvezetés, NSZFI
34. Piskóti, I. (2016): Régió- és településmarketing [Digitális kiadás.] Budapest: Akadémiai Kiadó. Letölve: https://mersz.hu/hivatkozas/dj159ret_45_p44#dj159ret_45_p44 (2020.02.04.)
35. Raffay-Danyi, Á. – Péter, A. (2019): A Balaton, mint turisztikai desztináció és mint második otthon. Comitatus: Önkormányzati Szemle, XXIX:23, pp. 71-81.
36. Rámháp, Sz. (2017): Felsőoktatási továbbtanulási motivációk Magyarországon. A változó ifjúság és a piacosodó felsőoktatás tükrében. Doktori értekezés tervezet Széchenyi István Egyetem, Regionális- és Gazdaságtudományi Doktori Iskola, Győr
37. Rátz, T. – Puczkó, L. (2000): A turizmus társadalmi-kulturális hatásai. Turizmus Bulletin 4(2) pp. 21-27.
38. Rátz, T. – Puczkó, L. (2002): Goethe, Humbert és Odüsszeusz nyomában avagy kulturális utak a turizmusban. Turizmus Bulletin, VI. évfolyam 3. szám, pp. 3-11.
39. Rátz, T. (2011): Kulturális turizmus. In Michalkó, G. (ed.): Turisztikai terméktervezés és fejlesztés = Design and development of touristic products, Pécsi Tudományegyetem, Pécs
40. Rátz, T. (2014): Az EKF-turizmus mint lehetséges niche termék: A kulturális turizmus egy különleges területének vizsgálata. Turizmus bulletin, XVI. évfolyam 2. szám, pp. 24-33.
41. Richards, G. – Wilson, J. (2006): Developing Creativity in Tourist Experiences: A Solution to the Serial Reproduction of Culture? Tourism Management, No. 27, pp. 1209-1223.
42. Richards, G. (1999): Developing and Marketing Crafts Tourism, ATLAS, Tilburg.

43. Ritzer, G. (1999): *Enchanting a disenchanted world: Revolutionizing the means of consumption*. Thousand Oaks, CA: Pine Forge Press
44. Throsby, D. (2001): *Economics and Culture*, Cambridge, U.K., Cambridge University Press, pp. 43-47.
45. Tikász, I. E. (2007): A népességmegtartó és népességeltartó képesség vizsgálata a Püspökladányi kistérségben. *Agrártudományi Közlemények*, 2007/26. Különszám, pp. 210-219.
46. Timothy, D. J. (2011): *Cultural Heritage and Tourism: An Introduction*. Channel View Publication, Bristol
47. Tóth, B. (2008): A Nyíregyházi Sóstói Múzeumfalu keresleti szegmensének elemzése, avagy egy „sosemvolt falu” látogatottságának jellemzése és bemutatása. *Turizmus Bulletin*, XII. évfolyam 3. szám, pp. 32-40.
48. Tóthné Kardos, K. (2016): A győri turizmus elemzése a lakosság véleményének figyelembevételével. *Polgári Szemle*, 12. évfolyam, 4-6. szám.
49. Urry, J. (2001): *The tourist gaze* (2nd ed). London: Sage
50. Varga, A. (2004): Az egyetemi kutatások regionális gazdasági hatásai a nemzetközi szakirodalom tükrében. *Közgazdasági Szemle*, LI évf., pp. 259-275.
51. Varga, R. – Csapó, J. (2021): A vidéki örökségi értékek hasznosítási lehetőségei a turizmusban. In Gonda, T. (szerk.): *A vidéki örökségi értékek szerepe az identitás erősítésében, a turizmus- és vidékfejlesztésben*. Orfűi Turisztikai Egyesület, Orfű, pp. 1-9.

Kutatási és publikációs tevékenység

Tudományos folyóiratban megjelent cikkek

1. Kántor Szilvia (2021): A kulturális programkínálat megítélése a kultúrafogyasztás tükrében: Vizsgálatok Debrecen, Győr és Veszprém egyetemistái körében. *Turisztikai És Vidékfejlesztési Tanulmányok*. VI (3), pp. 76-91.
2. Lőrincz Katalin – Sasné Grósz Annamária – Kántor Szilvia (2021): A Pannon Egyetem közösségének életminősége és helyhez kötődése a Veszprém-Balaton2023 projekt tükrében. *Észak-Magyarországi Stratégiai Füzetek* 18:1., pp. 80-89.
3. Kántor Szilvia – Lőrincz Katalin (2020): Kulturális attrakciók és látnivalók a Balaton kiemelt turisztikai térségben. *Comitatus: Önkormányzati Szemle* 30:325, pp. 57-63.
4. Kántor Szilvia (2020): Turizmus szakos hallgatók kultúrafogyasztásának sajátosságai. *Turisztikai És Vidékfejlesztési Tanulmányok* 5:1, pp. 47-60.
5. Neumanné Virág Ildikó – Kántor Szilvia (2020): A Balaton – régió migrációs áramlásainak vizsgálata kvalitatív és gravitációs panelmodell segítségével. *Comitatus: Önkormányzati Szemle* 30:325, pp. 21-30.
6. Kántor Szilvia (2019): A Balaton régió kulturális attrakcióinak megítélése turizmus szakon tanuló egyetemi hallgatók szemszögéből. *Comitatus: Önkormányzati Szemle* XXIX: 232 pp. 123-130.
7. Kántor Szilvia – Strack Flórián (2018): Off to Spas: a project summary. *International Journal of Spa and Wellness*. DOI: 10.1080/24721735.2018.1438569
8. Kántor Szilvia (2017): A közösségi gazdaság szerepe a turizmusban. *Comitatus: Önkormányzati Szemle* 224:(Különszám) pp. 73-78.
9. Kántor Szilvia (2017): Resurgent cultural heritages: A case study of the Great Synagogue in Budapest. *Pannon Management Review* 6:3-4, pp. 49-59.

Szaktanulmányok, tanulmánykötetben megjelent publikációk

1. Kántor Szilvia (2021): Az Európai Kulturális Fővárosa program fenntarthatósági törekvései a COVID-19 tükrében. In: Csákvári, T; Ágoston, I; Varga, Z (szerk.) IV. Zalaegerszegi Egészségturizmus Konferencia & Utazás Kiállítás Tanulmánykötet. Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar (PTE ETK), Pécs, pp. 44-58.
2. Kántor Szilvia (2021): örökségre épülő szabadidős tevékenységek szerepe az egyetemisták lakóhelyválasztási döntéseiben és helyi identitásának kialakulásában. In: Gonda Tibor (szerk.): A vidéki örökségi értékek szerepe az identitás erősítésében, a turizmus- és vidékfejlesztésben. Orfűi Turisztikai Egyesület, Orfű, pp. 77-87.
3. Kántor Szilvia (2021): Uloga Baštine I Slobodne Aktivnosti U Izboru Stanovanja Studenata Razvoja Lokalnog Identiteta. In: Gonda Tibor (szerk.): Vrijednosti Ruralne Baštine, Orfűi Turisztikai Egyesület, Orfű, pp. 94-103.
4. Pásztor Judit – Kántor Szilvia (2020): Connection between Culture Consumption, Leisure Activities and Cultural Intelligence (CQ) In: Ovidiu, Matiu; Glen, Farrugia (szerk.) *Cultural Resilience: Physical Artifacts, Intangible Attributes, Natural Risks*. Lucian Blaga University of Sibiu Press, Románia, pp. 67-82.
5. Kántor Szilvia (2020): Városi kulturális kínálat hatása az egyetemistákra. In: Szabó, Zoltán; Bujdosó, Zoltán (szerk.) *Fürdővárosok a turizmus fókuszában*. Magyar Fürdővárosok Szövetsége, Magyarország, pp. 46-68.

6. Kántor Szilvia (2020): Analysing Tripadvisor Reviews Of Cultural Attractions in The Lake Balaton Region. In: Manuel, Benazić; Sanja, Blažević Burić; Lela, Tijanić; Suzana, Laporšek; Tomasz, Wołowicz (szerk.) Conference Proceedings of the 9th International Scientific Conference "Tourism, Innovations and Entrepreneurship – TIE 2019". Juraj Dobrila University of Pula, Pula, Horvátország, pp. 123-142.
7. Kántor Szilvia (2020): Kulturális turisztikai attrakciók értékelése a Balaton térségében: Evaluation of cultural tourism attractions in the Lake Balaton region. In: Csapó, János; Csóka, László (szerk.) Kreativitás, változás, reziliencia. III. Nemzetközi Turizmusmarketing Konferencia: Tanulmánykötet. Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar, Pécs, pp. 31-40.
8. Kántor Szilvia (2020): Kulturális attrakciók értékelése a Balaton kiemelt fejlesztési térségben található gyógyhelyeken. In: Varga, Zoltán; Komáromy, Márk; Csákvári, Tímea (szerk.) III. Zalaegerszegi Egészségturizmus Konferencia Tanulmánykötet. Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar (PTE ETK), Pécs, pp. 82-93.
9. Neumanné Virág Ildikó – Kántor Szilvia (2020): A Balaton Kiemelt Térségbe irányuló turisztikai-és migrációs áramlások modellezésének lehetőségei. In: Czeglédy, Tamás; Resperger, Richárd (szerk.) Válság És Kilábalás: Innovatív Megoldások Nemzetközi Tudományos Konferencia Sopron, 2020. November 5. – Konferenciakötet / Crisis And Recovery: Innovative Solutions International Scientific Conference 5 November 2020, Sopron – Conference Proceedings. Soproni Egyetem Kiadó, Sopron, pp. 446-461.
10. Neumanné Virág Ildikó – Kántor Szilvia (2020): A Balaton régióba irányuló turisztikai áramlások elemzése térökonometriai panelmodellek segítségével. In: Sulyok, Judit; Formádi, Katalin; Lőrincz, Katalin; Raffay-Danyi, Ágnes (szerk.) Természet, kultúra, emberek satöbbi. Pannon Egyetemi Kiadó, Veszprém, pp. 40-52.
11. Pásztor Judit – Bak Gerda – Kántor Szilvia (2020): Fear of COVID-19 and its impact on holiday planning and working abroad. In: Keszthelyi, András; Szikora, Péter; Fehér-Polgár, Pál (szerk.) 18th International Conference on Management, Enterprise, Benchmarking. Proceedings (MEB 2020). Óbudai Egyetem Keleti Károly Gazdasági Kar, Budapest, pp. 169-180.
12. Kántor Szilvia (2019): Kultúra fogyasztási szokások felsőoktatási intézményben tanulók körében. In: Csapó, János; Gonda, Tibor; Raffay, Zoltán (szerk.) Turizmus, fogyasztás, generációk: II. Nemzetközi Turizmus Konferencia: Tanulmánykötet. Pécs, Magyarország: Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar, pp. 35-44.
13. Kántor Szilvia (2019): Culture In Baths: Bathing In Culture? In: Ágnes, Erzsébet Hojcska (szerk.) Changing Spa Towns: 2nd Science Papers of the Spa Towns. Magyar Fürdővárosok Szövetsége Egyesület, Tata, pp. 133-154.
14. Neumanné Virág Ildikó – Kántor Szilvia (2018): Magyarországra irányuló turistaforgalomvizsgálata gravitációs modell segítségével. A Balaton régió szerepe. In: Svéhlik Csaba (ed.): Gazdálkodástudományi kihívások a 21. században. Best of KHEOPS V. (2006-2018). KHEOPS Automobil-Kutató Intézet, Bécscs, pp. 240-250.
15. Neumanné Virág Ildikó – Kántor Szilvia (2018): Magyarországra irányuló turistaforgalomvizsgálata gravitációs modell segítségével.: A Balaton régió szerepe. In: Svéhlik, Csaba (szerk.) XIII. KHEOPS Nemzetközi Tudományos Konferencia: „Gazdasági és társadalmi útkeresés” - fiatal kutatók tudományos fóruma- Előadaskötet Mór, Magyarország: Kheops Automobil-Kutató Intézet, (2018) pp. 279-289.

16. Kántor Szilvia (2018): Községi gazdaság a kultúra szolgálatában. In: Csapó János, Gerdesics Viktória, Töröcsik Mária (szerk.) Generációk a turizmusban: I. Nemzetközi Turizmusmarketing Konferencia: Tanulmánykötet. Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar (PTE KTK), Pécs, pp. 360-369.
17. Kántor Szilvia (2017): The role of collaboration in tourism development: Case study of Kőszeg. In: Ács K, Bódog F, Mechler M, Mészáros O, Pónusz R. (szerk.) VI. Interdiszciplináris Doktorandusz Konferencia 2017 Tanulmánykötet = 6th Interdisciplinary Doctoral Conference 2017 Conference Book. Pécsi Tudományegyetem Doktorandusz Önkormányzat, Pécs, pp. 250-261.
18. Sulyok Márta Judit – Kántor, Szilvia – Strack Flórián (2016): A balatoni táj az utazók térképén - ahogy az utazók látják. In: Horváth, Gergely (szerk.) Tájhasználat és tájvédelem – kihívások és lehetőségek: A Budapesten 2015. május 21-23. között megrendezett VI. Magyar Tájökológiai Konferencia előadásai. Eötvös Loránd Tudományegyetem Természettudományi Kar, Budapest, pp. 152-156.

Előadáskivonatok (absztraktok)

1. Kántor Szilvia (2021): University students' attitude toward tourism in Debrecen. In: Szabó, Zoltán; Bujdosó, Zoltán (szerk.): Book of Abstracts of the 3rd Spa Towns International Scientific Conference. Magyar Fürdővárosok Szövetsége Egyesület, Hajdúszoboszló, p. 37.
2. Kántor Szilvia (2021): Egyetemista hallgatók turizmussal kapcsolatos attitűdje Debrecen város példáján keresztül. In: Szabó, Zoltán; Hojcska, Ágnes Erzsébet (szerk.) III. Fürdővárosok Nemzetközi Tudományos Konferencia : Kivonat-kötet. Magyar Fürdővárosok Szövetsége Egyesület, Gyomaendrőd, p. 37.
3. Kántor Szilvia (2020): Impact of cultural supply in cities with spas on the university students. In: Szabó, Zoltán; Bujdosó, Zoltán (szerk.): Fürdővárosok a turizmus fókuszában. Magyar Fürdővárosok Szövetsége, Gyomaendrőd, pp. 238-238.
4. Kántor Szilvia (2020): Városi kulturális kínálat hatása az egyetemistákra. In: Szabó, Zoltán; Bujdosó, Zoltán (szerk.) Fürdővárosok a turizmus fókuszában. Magyar Fürdővárosok Szövetsége, Gyomaendrőd, pp. 46-68.
5. Kántor Szilvia (2020): Életminőség és jólét az EKF címre pályázó hazai városokban. In: Mókusné, Pálfi Andrea; Nod, Gabriella (szerk.) Elérési utak a Turizmusban: Fenntartható, intelligens és befogadó városi modellek: Absztraktkötet. PTE TTK FFI Turizmus Tanszék, Pécs, pp. 15-16.
6. Kántor Szilvia (2020): Kulturális Turisztikai Attrakciók Értékelése A Balaton Térségében: Evaluation of cultural tourism attractions in the Lake Balaton region. In: Csapó, János; Csóka, László; Mátyás, Judit; Raffay, Zoltán (szerk.) Kreativitás, változás, reziliencia: III. Nemzetközi Turizmusmarketing Konferencia. Absztraktkötet. Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar (PTE KTK), Pécs, pp. 23-24.
7. Kővári Edit – Kántor Szilvia – Pásztor Judit (2020): University community's cultural and emotional attitudes, local identity and quality of life within the Veszprém - Balaton 2023 ECoC. In: Sulyok, J. - Kántor, Sz. (szerk.) Tourism as a Driver or Barrier for Quality of Life: Conference Proceedings. University of Pannonia, Veszprém, pp. 13-14.
8. Kántor Szilvia (2019): Kultúra Fogyasztási Szokások Felsőoktatási Intézményben Tanulók Körében. In: Gonda, Tibor; Mátyás, Judit; Raffay, Zoltán; Csapó, János (szerk.) Turizmus, fogyasztás, generációk. II. Nemzetközi Turizmusmarketing

Konferencia: Absztraktkötet. Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar (PTE KTK), Pécs, pp. 15-16.

9. Kántor Szilvia (2019): Kultúra a fürdőkben: Fürdünk a kultúrában? In: Szabó, Zoltán (szerk.) II. Fürdővárosok Nemzetközi Tudományos Konferencia Kivonat-kötet: Az elhangzó előadások rövid kivonatainak gyűjteménye. Magyar Fürdővárosok Szövetsége Egyesület, Tata, p. 27
10. Kántor Szilvia (2019): Culture In Baths: Bathing In Culture? In: Hojcska, Ágnes Erzsébet (szerk.) Book of Abstracts of the 2nd Spa Towns International Scientific Conference. Magyar Fürdővárosok Szövetsége Egyesület, Tata, p. 27.
11. Lőrincz Katalin – Banász Zsuzsanna – Kántor Szilvia (2018): The characteristics of cultural tourism in the Lake Balaton region. In: ATLAS Annual Conference 2018, Destination Dynamics: Abstract Book. Association for Tourism and Leisure Education (ATLAS), Copenhagen, Dánia, pp. 95-96.
12. Kántor Szilvia (2017): Együttműködés és kooperáció a turizmusfejlesztés érdekében: Kőszegi esettanulmány. In: Konczosné, Szombathelyi Márta; Rákli-Szabados, Eszter (szerk.) XXXIII. Országos Tudományos Diákköri Konferencia Közgazdaságtudományi Szekció Rezümékötet. Széchenyi István Egyetem, Győr, p. 321.
13. Kántor Szilvia (2017): Megoszt vagy megerősít? A megosztáson alapuló gazdasági modell hazai vonatkozásai. In: Konczosné, Szombathelyi Márta; Rákli-Szabados, Eszter (szerk.) XXXIII. Országos Tudományos Diákköri Konferencia Közgazdaságtudományi Szekció Rezümékötet. Széchenyi István Egyetem, Győr, p. 277.
14. Kántor Szilvia (2016): Megoszt vagy megerősít? A megosztáson alapuló gazdasági modell hazai vonatkozásai. In: Ható, Zoltán; Boda, Dezső (szerk.) Intézményi Tudományos Diákköri Konferencia 2016. november 19.: Konferenciakötet. Pannon Egyetem, Veszprém, p. 8.
15. Kántor Szilvia (2016): Együttműködés és kooperáció a turizmusfejlesztés érdekében: Kőszegi esettanulmány. In: Ható, Zoltán; Boda, Dezső (szerk.) 2015. évi Intézményi Tudományos Diákköri Konferencia Pannon Egyetem: Konferenciakötet. Pannon Egyetem, Veszprém, p. 20.

Tudományos ismeretterjesztő cikkek

1. Kántor Szilvia (2020): Sustainability in another way. Egyetemünk: Pannon Egyetem Hivatalos Lapja LXIV:2020/7-8, pp. 14-15.
2. Kántor Szilvia (2019): A kultúra és Ti. Egyetemünk: Pannon Egyetem Hivatalos Lapja. LXIII:2019/2, p. 7.
3. Kántor Szilvia (2017): EKF 2023, azaz Veszprém ismét a kultúra szolgálatába áll. Egyetemünk: Pannon Egyetem Hivatalos Lapja. LXI:2017/7-8, p. 23.

Konferencia előadások

1. Kántor Szilvia (2021): Egyetemista hallgatók turizmussal kapcsolatos attitűdje Debrecen város példáján keresztül. Konferencia címe és helyszíne: III. Fürdővárosok Nemzetközi Tudományos Konferencia, Hajdúszoboszló (poszter)
2. Kántor Szilvia (2021): Örökségre épülő szabadidős tevékenységek szerepe az egyetemisták lakóhelyválasztási döntéseiben és helyi identitásának kialakulásában. Konferencia címe és helyszíne: Nemzetközi Vidéki Örökség Konferencia, Orfű (online)

3. Kántor Szilvia (2021): Az Európai Kulturális Fővárosa program fenntarthatósági törekvései a COVID-19 tükrében. Konferencia címe és helyszíne: IV. Zalaegerszegi Egészségturizmus Konferencia, Zalaegerszeg (online)
4. Kántor Szilvia (2020): Environmental sustainability in the case of the Veszprém-Balaton 2023 European Capital of Culture programme. Konferencia címe és helyszíne: 9th Interdisciplinary Doctoral Conference (IDK2020), Pécs (online)
5. Kántor Szilvia (2020): Életminőség és jólét az EKF címre pályázó hazai városokban. Konferencia címe és helyszíne: X. Országos Turizmus Konferencia, Pécs (online)
6. Kántor Szilvia (2020): Kulturális attrakciók értékelése a Balaton kiemelt fejlesztési térségben található gyógyhelyeken. Konferencia címe és helyszíne: III. Egerszegi Egészségturizmus Kiállítás és Tudományos Konferencia, Zalaegerszeg
7. Kántor Szilvia (2019): Cultural offer of the Lake Balaton region- Review site content analysis. Konferencia címe és helyszíne: 9th International Scientific Conference "Tourism, Innovations and Entrepreneurship", Porec, Horvátország
8. Kántor Szilvia (2020): Kultúra a fürdőkben- Fürdünk a kultúrában? Konferencia címe és helyszíne: II. Fürdővárosok Nemzetközi Tudományos Konferencia, Tata
9. Kántor Szilvia (2019): Kultúra fogyasztási szokások felsőoktatási intézményben tanulók körében. Konferencia címe és helyszíne: II. Nemzetközi Turizmusmarketing Konferencia, Pécs
10. Neumanné Virág Ildikó – Kántor Szilvia (2019): A Balaton-régióra irányuló turisztikai áramlások elemzése térökonometriai panelmodellek segítségével. Konferencia címe és helyszíne: Természet, kultúra, emberek satöbbi – A Balatoni Turisztikai Kutatóintézet szakmai rendezvénye, Veszprém
11. Neumanné Virág Ildikó – Kántor Szilvia (2018): A Magyarországra induló turistaforgalom vizsgálata gravitációs modell segítségével. Konferencia címe és helyszíne: XIII. KHEOPS Nemzetközi Tudományos Konferencia, Mór
12. Neumanné Virág Ildikó – Kántor Szilvia (2018): A turisztikai áramlások vizsgálata gravitációs modell segítségével különös tekintettel a Balaton-régió területére. Konferencia címe és helyszíne: IX. Országos Turizmus Konferencia, Pécs
13. Kántor Szilvia (2018): Traditional gastronomy at the festivals of the Lake Balaton- reality or desire? Konferencia címe és helyszíne: Tomorrow's Food Travel (TFT), Göteborg, Svédország
14. Neumanné Virág Ildikó – Kántor Szilvia (2018): A turisztikai áramlások vizsgálata Magyarország főbb területeire különös tekintettel a Balaton-régióra: vizsgálatok gravitációs modell segítségével. Konferencia címe és helyszíne: LX. Georgikon Napok Konferencia, Keszthely
15. Kántor Szilvia (2018): Social and cultural effects of the European Capital of Culture Program- Case study of the former winning cities. Konferencia címe és helyszíne: TTRA 2018 Europe Chapter, Ljubljana, Szlovénia
16. Kántor Szilvia (2018): Közösségi gazdaság a kultúra szolgálatában. Konferencia címe és helyszíne: I. Nemzetközi Turizmusmarketing Konferencia, Pécs
17. Kántor Szilvia (2017): Közösségi gazdaság a turizmusban- fogyasztói vélemények feltérképezése. Konferencia címe és helyszíne: „Sport-Gazdaság-Turizmus” Konferencia, Győr

18. Kántor Szilvia (2017): The role of collaboration in tourism development- Case study of Kőszeg. Konferencia címe és helyszíne: VI. Interdiszciplináris Doktorandusz Konferencia, Pécs
19. Kántor Szilvia (2017): Resurgent cultural heritages- A case study of the Great Synagogue in Budapest. Konferencia címe és helyszíne: Sustaining Sustainabilities Tourism 2017, Cultural heritage, cultural capital nemzetközi konferencia, Veszprém

Egyéb tudományos tevékenységek

1. Részvétel az NKFIH-875-4/2020 projektben (2021 május- június) – kutatási feladatok
2. Részvétel az NKFIM-872-2/2020 azonosító számú „Éghajlatváltozás Multidiszciplináris Nemzeti Laboratórium létrehozása” című projektben (2021-) – kutatási feladatok
3. Részvétel az „Egyetemi közösségek kulturális attitűdje és helyi kötődése az EKF projekt tükrében -Veszprém 2023” kutatócsoport munkájában (2019-2021) – ösztöndíjas hallgató
4. 2020/ 2021. tanév (I. félév): Új Nemzeti Kiválóság Program (ÚNKP) ösztöndíj. Kutatómunka címe: Zöld törekvések az EKF programban- A Veszprém- Balaton 2023 projekt fenntarthatósági szempontú elemzése
5. Részvétel az „EFOP-2.6.2-16-2017-00017: II.2. A Balaton, mint élettér életminőségi aspektusainak vizsgálata” alprojektben (2017-2020) – ösztöndíjas hallgató
6. 2019/ 2020. tanév: Új Nemzeti Kiválóság Program (ÚNKP) ösztöndíj. Kutatómunka címe: A Balaton kiemelt turisztikai fejlesztési térség kulturális turisztikai vonzerőinek értékelése, vonzerőleltár készítése
7. Részvétel az EFOP-3.5.1-16-2017-0010 azonosító számú „Duális képzés fejlesztése a Pannon Egyetemen” elnevezésű projektben (2019) – kutatási feladatok
8. 2018/ 2019. tanév: Új Nemzeti Kiválóság Program (ÚNKP) ösztöndíj. Kutatómunka címe: Kultúrával kapcsolatos asszociációk és kultúra fogyasztási szokások vizsgálata a magyarországi felsőoktatási intézményben tanulók körében
9. Részvétel a „The Wine Lab - Generating Innovation between Practice and Research” projektben (2017) – kutatási feladatok
10. 2016/ 2017. tanév: Új Nemzeti Kiválóság Program (ÚNKP) ösztöndíj. Kutatómunka címe: A közösségi gazdaság turizmusra gyakorolt hatása